

Vergaderjaar 2007–2008

31 200 VI

Vaststelling van de begrotingsstaten van het Ministerie van Justitie (VI) voor het jaar 2008

Nr. 129

BRIEF VAN DE MINISTER VAN JUSTITIE

Aan de Voorzitter van de Tweede Kamer der Staten-Generaal

Den Haag, 10 april 2008

Naar aanleiding van het verzoek van de vaste commissie voor Justitie van 28 maart 2008 (08-Just-B-027) reageer ik hierbij op het Jaarverslag van de Toegangscommissie Evaluatie Afgedane Strafzaken 2007¹. Dit jaarverslag bevat enkele kerncijfers en gaat in op ervaringen van de Commissie Evaluatie Afgesloten Strafzaken (CEAS). Volgens het jaarverslag kunnen deze ervaringen relevant zijn bij het ontwikkelen van een juridisch beter doortimmerde opzet van de evaluatie van afgesloten strafzaken met het oog op de correctie van gerechtelijke dwalingen. Van het verslag heb ik met veel belangstelling kennisgenomen. Ik ben prof. mr. Y. Buruma en zijn commissieleden erkentelijk voor de inzet en de inspanningen die zij tot op heden hebben betracht.

1. Kerncijfers

De commissie is op 1 april 2006 met haar werkzaamheden begonnen naar aanleiding van de gerechtelijke dwaling in de zaak van de Schiedammer parkmoord. Tot nu toe zijn er 36 zaken onder de aandacht van de commissie gebracht. Drie daarvan hebben geleid tot een evaluatieonderzoek: de zaak tegen de verpleegster Lucia de B., de Enschedese ontuchtzaak en de strafzaak tegen de bejaardenverzorgster Ina Post.

Op dit moment is in de drie bovengenoemde zaken het evaluatieonderzoek afgerond. Zoals de Staatssecretaris van Justitie en ik reeds in onze brief van 2 april jl. (Kamerstukken II 2007/08, 31 200VI, nr. 126) aan de Kamer hebben bericht, heeft de procureur-generaal bij de Hoge Raad in de zaak Lucia de B. naar aanleiding van het CEAS-rapport een nader onderzoek ingesteld. Uit dat onderzoek blijkt dat de bewijsvoering van het gerechtshof in deze zaak geen stand kan houden. Lucia de B. is inmiddels voorlopig in vrijheid gesteld. De procureur-generaal is voornemens herziening te vorderen in de desbetreffende strafzaak.

In de zaak Ina Post is momenteel al bij de Hoge Raad een herzieningsverzoek aanhangig. In de Enschedese ontuchtzaak vindt nog nader onderzoek plaats naar aanleiding van het CEAS-rapport.

¹ Bron: www.om.nl/commissie_evaluatie_afgesloten_strafzaken_posthum

2. Ervaringen

De CEAS wordt dit jaar geëvalueerd door het Wetenschappelijk Onderzoek- en Documentatiecentrum (WODC). Daarop vooruitlopend gaat het jaarverslag in op de ervaringen die de CEAS tot nu toe heeft opgedaan bij de evaluatie van afgesloten strafzaken. Deze zijn voor een deel positief, maar er zijn ook knelpunten.

Als positieve punten noemt het jaarverslag:

- A. de CEAS doet onderzoek naar feiten waartoe de verzoeker wel aanwijzingen aandraagt, maar waaromtrent niet het niveau van zekerheid noodzakelijk is als in het kader van de herzieningsprocedure wordt geëist;
- B. de CEAS kan bij het onderzoek gebruik maken van het gezag van het Openbaar Ministerie over de opsporing. Dit impliceert dat de politie verplicht is noodzakelijke gegevens te verstrekken en desgevraagd nader onderzoek te doen.

Negatieve punten zijn volgens het jaarverslag:

1. het onderzoek dat de CEAS verricht naar afgesloten strafzaken is niet goed afgestemd op de herzieningsprocedure;
2. om staatsrechtelijke redenen mag de CEAS geen onderzoek doen naar de rol van de rechter. Toch blijkt het bijzonder lastig te zijn om wél kritiek te hebben op het onderzoek door de politie en het OM, zonder daarmee ook iets te zeggen over de rechter die de uitkomsten van dat onderzoek heeft gebruikt. Dit leidt tot een gekunsteld onderscheid tussen het feitelijke onderzoek dat de CEAS verricht en onderzoek naar de rol van de rechter;
3. ten onrechte kunnen veroordeelden niet zelf bij de CEAS een verzoek tot een evaluatie van hun strafzaak indienen. Op dit moment kunnen deze verzoeken alleen worden gedaan door wetenschappers en klokkenluiders, zoals (oud-)politie mensen;
4. op dit moment komen alleen de ernstigste delicten voor een onderzoek in aanmerking. In het algemeen is deze keuze wel aanvaardbaar. Bij sommige delicten ligt dit echter anders. Lichte zedendelicten kunnen bijvoorbeeld zeer drastische gevolgen hebben voor de veroordeelde, maar kunnen niet door de CEAS worden onderzocht. Dat kan voor de betrokkene onbevredigend zijn;
5. de onderzoekers die het evaluatie onderzoek verrichten, beschikken niet over heldere onderzoeksbevoegdheden. Er bestaat namelijk op dit moment geen deugdelijke wettelijke basis voor de toepassing van bijzondere bevoegdheden en dwangmiddelen. Ondanks het hierboven onder B genoemde positieve punt is de regeling van het feitelijke onderzoek dus wel voor verbetering vatbaar.

3. Wetsvoorstel ter hervorming van de herzieningsregeling

De CEAS is bedoeld als een tijdelijke noodvoorziening met het oog op verbetering van het feitelijk onderzoek naar mogelijke gerechtelijke dwalingen. Ik ben voornemens om zo mogelijk nog in mei een concept-wetsvoorstel inzake de hervorming van de herzieningsregeling, dat een meer permanente oplossing beoogt te bieden, ter consultatie aan te bieden aan de daarvoor in aanmerking komende instanties. Het wetsvoorstel zal aan de bovengenoemde kritiekpunten tegemoet komen.

De regeling die nu wordt voorbereid, biedt namelijk de mogelijkheid voor een diepgaand onderzoek wanneer het vermoeden bestaat van een zogenaamde «unsafe conviction»; een veroordeling aan de juistheid waarvan ernstige twijfel is gerezen. Die onderzoeksmogelijkheid wordt geïntegreerd in de herzieningsprocedure. Er zijn daardoor geen afstemmingsproblemen meer tussen het evaluatieonderzoek en de herzienings-

procedure. Bovendien is het niet meer nodig om het rechterlijk oordeel buiten beschouwing te laten (zie de bovengenoemde kritiekpunten 1 en 2). Een veroordeelde kan in de voorgestelde regeling zelf een verzoek doen tot een nader feitelijk onderzoek. Hij is in de toekomst dus niet meer afhankelijk van wetenschappers of klokkenluiders. Bovendien kan ook bij minder ernstige feiten een nader onderzoek plaatsvinden. Met dit laatste wordt tegemoetgekomen aan de genoemde kritiekpunten 3 en 4. De regeling zal voorts een wettelijke basis verschaffen voor de toepassing van dwangmiddelen en bijzondere bevoegdheden (kritiekpunt 5).

4. Tot slot

In het jaarverslag concludeert de toetsingscommissie van de CEAS dat er een onderzoeksmogelijkheid van afgesloten strafzaken in het kader van de herzieningsprocedure bij de Hoge Raad moet blijven bestaan. Ik deel deze conclusie en zal de ervaringen van de CEAS betrekken bij het bovengenoemde wetsvoorstel dat ik, zoals aangegeven, zo mogelijk nog in mei in consultatie hoop te zenden.

De minister van Justitie,
E. M. H. Hirsch Ballin